

Handläggare: Pia Ludvigsen Ehnhage
Telefon: 08 508 25 911

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Upphandling av personlig assistans enligt LSS

Skrivelse från s, v, mp

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutar anta detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från s, v, mp angående upphandling av personlig assistans enligt LSS.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Begäran om en redogörelse för möjligheten att behålla kommunal personlig assistans i egen regi har inkommit i en skrivelse från socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet (bilaga). En kommun kan efter upphandling överlåta det egna utförandet av personlig assistans på entreprenad till en enskild assistansanordnare. Detta påverkar emellertid inte kommunens ansvar för att behoven tillgodoses och att verksamheten är av god kvalitet. Huvudmannskapet och ansvaret för den kommunala verksamheten kvarstår; för kvaliteten, för ekonomin och för uppföljningen. I staden har en stadsdelsnämnd genomfört en upphandling och ytterligare två planerar upphandling av den egna assistansverksamheten. Frågan har ställts hur staden kan säkerställa att de brukare som fortfarande vill ha sin assistans utförd i kommunal regi kan få det. En entreprenad är emellertid fortfarande att anse som en kommunal angelägenhet och

verksamhet. Kommunens ansvar för den personliga assistansen kan utföras genom entreprenör.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor i samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens handikappråd har behandlat ärendet den 19 april 2010.

Bakgrund

Begäran om en redogörelse för möjligheten att behålla kommunal personlig assistans i egen regi har inkommit i en skrivelse från stadens politiska oppositionspartier, socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet (bilaga).

Bakgrunden är att Södermalms stadsdelnämnd har genomfört en upphandling av nämndens verksamhet för personlig assistans som innebär att delar av verksamheten fr.o.m. den 1 maj 2010 drivs på entreprenad av en enskild assistansanordnare, Frösunda. Entreprenaden omfattar anordnandet av personlig assistans för personer med assistansersättning enligt LASS som valt kommunen som assistansanordnare. För personer med beslut om personlig assistans enligt LSS som valt kommunen som anordnare kvarstår verksamheten i egen regi.

I skrivelsen framförs att många personer vill fortsätta välja kommunen som assistansanordnare och menar att upphandlingen av personlig assistans i praktiken begränsar valfriheten och mångfalden för den enskilde brukaren. I skrivelsen ställs följande frågor:

- Finns motsvarande problem även i andra stadsdelsnämnder i staden?
Är det fler stadsdelar som planerar att lägga ner den kommunala assistansverksamheten?
- Vad kan göras för de brukare som vill behålla en kommunal assistans när verksamheten upphandlas?
- På Södermalm kommer LSS-brukarna tvingas välja en privat utförare.
Är detta i enlighet med LSS-lagstiftningen och kommunens mål och valfrihet?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Nedan följer först en beskrivning av insatsen personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och lagen

Upphandling av personlig assistans enligt LSS

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20 B
Telefon 08 508 25 000. Fax 08 508 25 099
pia.ludvigsen.ehnhage@saf.stockholm.se

(1993:389) om assistansersättning (LASS) samt av kommunens basansvar för personlig assistans. Därefter följer förvaltningens synpunkter och förslag.

Vad är personlig assistans?

Med personlig assistans avses ett personligt utformat stöd som ges i olika situationer av ett begränsat antal personer. Stödet är knutet till personen och inte till någon viss verksamhet. Den enskilde ska ges ett avgörande inflytande över vem som ska ge hjälpen. Antalet personer som ger sådan hjälp ska kunna begränsas och den enskilde ska själv kunna avgöra på vilket sätt och i vilka situationer hjälpen ges. Insatsen ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär som kan uppfattas som integritetskänsliga. Genom personlig assistans kan stöd och hjälp formas på det sätt som den enskilde finner bäst, vilket därmed skapar goda möjligheter till självbestämmande och inflytande över den egna livssituationen (prop. 1992/93:159). Den som före fyllda 65 år har haft personlig assistans eller assistansersättning får behålla insatsen och ersättningen efter 65-årsdagen. Insatsen får dock inte utökas.

Delat huvudmannaskap och kostnadsansvar

När behovet av hjälp med grundläggande behov är högst 20 timmar per vecka beviljas den enskilde personlig assistans enligt LSS. När de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka beviljas den enskilde statlig assistansersättning enligt LASS.

Insatsen personlig assistans har ett delat huvudmannaskap, där kommunen ansvarar för beslut om personlig assistans enligt LSS och Försäkringskassan för beslut om assistansersättning enligt LASS. Kommunen ansvarar för hela kostnaden för personlig assistans enligt LSS. Kommunen är vidare kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka för all personlig assistans enligt LASS och Försäkringskassan för kostnaden därutöver.

Timbeloppet för personlig assistans fastställs årligen av regeringen och uppgår till 252 kronor år 2010. Förhöjt timbelopp upp till högst 12 procent kan beviljas vid särskilda skäl.

Hur kan personlig assistans anordnas?

Den enskilde kan välja att

- kommunen utför den personliga assistansen eller
- få ekonomiskt bidrag till skälig kostnad och själv vara arbetsgivare eller anlita en annan fristående anordnare t.ex. ett kooperativ eller annan utförare

Upphandling av personlig assistans enligt LSS

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20 B
Telefon 08 508 25 000. Fax 08 508 25 099
pia.ludvigsen.ehnhage@saf.stockholm.se

Assistansersättning enligt LASS lämnas på motsvarande sätt till den enskilde, som själv kan anställa personliga assistenter eller mot ersättning anlita en kommun eller annan anordnare som arbetsgivare för dessa. En kombination av alternativen är också möjlig.

Kommunens basansvar

Kommunen har ett basansvar för insatsen personlig assistans. Med det avses enligt LSS förarbeten bland annat att kommunen alltid ska stå beredd att antingen ombesörja tillhandahållandet av personlig assistans eller att ge ekonomiskt bidrag till skäliga kostnader för att enskilda ska kunna ordna insatsen på annat sätt än genom kommunen (prop.1992/93:159).

Kommunen är vidare skyldig att på den enskildes begäran anordna assistans, även i de fall den enskilde erhållit assistansersättning från Försäkringskassan. I kommunens basansvar ingår också att utföra personlig assistans eller lämna ekonomiskt stöd för tillfälliga behov av utökad assistans som inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt LASS. En person kan exempelvis tillfälligt behöva särskild eller utökad hjälp under en semesterresa.

I kommunens basansvar ingår likaså att ansvara för tillfälliga utökningar av personlig assistans som beror på ordinarie assistents sjukdom. Här avses såväl att rent faktiskt tillhandahålla en vikarie som att lämna ekonomisk ersättning om den enskilde själv ordnar en vikarie.

Avtal om utförande av insatser med bibehållet ansvar för kommunen

Enligt 17 § LSS får en kommun med bibehållet ansvar sluta avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt LSS. I specialmotiveringen anges beträffande denna möjlighet följande: ”Kommunen får uppdra åt annan (enskild, stiftelse, företag, annan kommun etc.) att tillhandahålla insatser.” Vidare anges i specialmotiveringen att kommunen har kvar det organisatoriska och kostnadmässiga ansvaret för insatserna samt att möjligheten att uppdra till annan ska avse själva utförandet och inte beslut om insatsen.

Detta framgår även i LSS-kommitténs slutbetänkande ”Möjlighet att leva som andra” angående ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77, s. 480): ”Kommunernas ansvar för den personliga assistansen kräver inte att den utförs i egen regi. Det finns exempel på kommuner som upphandlat utförandet av den personliga assistansen från enskilda utförare.”

När en kommun som den enskilde valt som anordnare av personlig assistans, uppdrar åt någon annan att utföra insatsen, så kvarstår således kommunens ansvar. Det betyder att verksamheten, på samma sätt som många andra av kommunens verksamheter, fortfarande är kommunal även om verksamhetens drift överläts till en entreprenör. I likhet med alla andra sådana verksamheter är kommunen i

egenskap av huvudman fortfarande ansvarig för verksamhetens finansiering, kvalitet mm. till skillnad från när en brukare väljer en enskild anordnare som inte drivs på entreprenad.

Förvaltningens övriga synpunkter och förslag

Valfrihet är en av grundpelarna i insatsen personlig assistans enligt LSS och för assistansersättning enligt LASS, dels genom en lagstadgad rätt för den enskilde att själv anordna sin assistans eller att välja kommunen eller annan fristående anordnare, dels genom ett långtgående inflytande och självbestämmande över insatsens utformning. Det finns vidare en mångfald av assistansanordnare och utbudet är stort.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har kontaktat samtliga stadsdelsnämnder och frågat vilken planering som finns för den kommunala assistansverksamheten i respektive nämnd, om planer finns för upphandling och i så fall när i tiden det är aktuellt.

Av stadens 14 stadsdelsnämnder har tre svarat att planering för upphandling pågår (Södermalm, Östermalm och Norrmalm). Södermalms stadsdelsnämnd har redan slutfört en upphandling som träder i kraft den 1 maj 2010. Östermalms stadsdelsnämnd har beslutat om upphandling och övergång till entreprenad den 1 oktober 2010. Norrmalm avser att upphandla den kommunala assistansverksamheten framöver, dock ej under 2010. Övriga stadsdelsnämnder anger att de inte har några sådana planer.

Enligt Södermalms stadsdelsförvaltning har kommunen och enskilda anordnare olika kollektivavtal vilket får konsekvenser för de kommunanställda assistenter som berörs av verksamhetsövergången. Det kan få till följd att personliga assistenter väljer att arbeta kvar som kommunanställda. Södermalms stadsdelsförvaltning försöker hitta lösningar på den uppkomna situationen för att öka kontinuiteten i verksamhetsövergången.

Förvaltningen föreslår att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden antar detta tjänsteutlåtande som svar på socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiets skrivelse angående upphandling av personlig assistans enligt LSS.

Bilaga

Skrivelse angående LSS-upphandling från (s), (v) och (mp), Dnr 2.6-0172/2010